

ORGANIZERS ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

National Archaeological Museum	Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο
Numismatic Museum	Νομισματικό Μουσείο
Norwegian Institute at Athens	Νορβηγικό Ινστιτούτο Αθηνών
Museum of Byzantine Culture	Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού

WITH THE SUPPORT OF ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΤΕΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Holy Metropolis of Thessaloniki	Ιερά Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης
Region of Central Macedonia	Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας
Municipality of Thessaloniki	Δήμου Θεσσαλονίκης

MEDIA SPONSOR ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

SESSION 3A / ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3Α:
SPONSORSHIP IN THE 19TH, 20TH AND 21ST CENTURY: Greek and international sponsorship. Sponsorship and donation. Sponsors and patrons in the early modern Greek state (1830-1900). Sponsorship and private -public partnerships. Cultural sponsorship of the Ministry of Culture (archaeological research -protection of antiquities, modern cultural heritage, public and private sector). Private sponsorship and cultural and archaeological heritage (e.g., Onassis Foundation, A.G. Leventis Foundation, etc.). Sponsorship and Collectivity

Η ΧΟΡΗΓΙΑ ΣΤΟ 19ο, 20ο ΚΑΙ ΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ: Η Χορηγία στην Ελλάδα και διεθνώς. Χορηγία και δωρεά. Χορηγοί-ευεργέτες του Νέου Ελληνικού κράτους (1830-1900). Συνεργασία ιδιωτικού-δημόσιου τομέα. Ιδιωτικές χορηγίες, πολιτιστική κληρονομιά και αρχαιολογική έρευνα (π.χ. Κοινωφελές Ίδρυμα Ωνάση, Ίδρυμα Λεβέντη, κ.λ.π.). Χορηγία και Συλλογικότητα

Chair/Προεδρείο: Νίκος Σταμπολίδης, Θεοκλής-Πέτρος Ζούνης, Λίλα Ντε Τσάβες, Caroline Ditlev-Simonsen

- 16:20-16:40 Γρηγόρης Βαφειάδης
Οι Ιδιωτικές Δωρεές σε Μουσεία, Σημασία-Επικοινωνία-Ωφέλεια
- 16:40-17:00 Γεώργιος Κακαβιάς, Γιόρκα Νικολάου, Ευτέρπη Ράλλη, Βασιλική Στεφανάκη, Εύη Τσώτα, Άννα Μιχοπούλου
Χορηγοί και δωρητές σε δημόσια Μουσεία. Η περίπτωση του Νομισματικού Μουσείου
- 17:00-17:20 Φίλιππα Χοροζή
Η δημιουργία του Μουσείου Μπενάκη, ο δωρητής και τα ευρωπαϊκά πρότυπα
- 17:20-17:40 Αθανασία Υάλτη
Ο δεσμός της χορηγίας στην ενίσχυση της οικουμενικότητας του ελληνικού πνεύματος. Η περίπτωση των Δελφών
- 17:40-18:00 Χαράλαμπος Μπακιρτζής
Το Ίδρυμα Α.Γ. Λεβέντη ως χορηγός
- 18:00-18:20 Μαρία Λαϊνά
Χορηγία και συλλογικότητες. Το παράδειγμα των Αινιάνων
- 18:20-18:30 COFFEE BREAK / ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

SESSION 3B / ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3Β:
SPONSORSHIP TODAY AND ITS CONTEXT: Importance of sponsorship for the preservation and development of cultural institutions and services. The sponsorship from the economic and communicative perspective: implications for donors and recipients of grants. Cultural and social contribution of sponsorship: corporate strategies of the private sector. Gift and gift in return. Benefits for the sponsor and the sponsored. Commercial sponsorship. Non Governmental Organizations and sponsorship

ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΤΗΣ ΧΟΡΗΓΙΑΣ ΣΗΜΕΡΑ: Σημασία της χορηγίας σήμερα στην ανάπτυξη των πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών. Η χορηγία από την οικονομική και επικοινωνιακή της πλευρά/σημασία: επιπτώσεις για στους χορηγούς και τους αποδέκτες. Κοινωνική χορηγία-ανταποδοτικό sponsoring/εταιρικές στρατηγικές του ιδιωτικού τομέα. Δώρο και αντίδωρο. Ωφέλειες χορηγού και χορηγούμενου. Εμπορική χορηγία. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και χορηγία

Chair/Προεδρείο: Πάνος Δήμας, Πάντος Πάντος, Ingvar Maehle, Ιωακείμ Καλαμάρης

- 18:30-18:50 Caroline D. Ditlev-Simonsen
Beyond sponsorship-linked marketing: Cooperation with non-governmental organizations as part of corporate social responsibility (CSR)
- 18:50-19:10 Anne Britt Gran
The logic of private sponsorship today – business, charity and geographic gain
- 19:10-19:30 Θεοκλής-Πέτρος Ζούνης
Το δεοντολογικό πλαίσιο λειτουργίας της σύγχρονης χορηγίας
- 19:30-19:50 Ιωακείμ Καλαμάρης
Χορηγία: Η Οικονομία του Πολιτισμού
- 19:50-20:10 Δημήτρης Κατσαδάκης
Η εταιρεία “Ορφεύς Βεϊνόγλου Α.Ε.” ως χορηγός
- 20:10-20:30 DISCUSSION / ΣΥΖΗΤΗΣΗ
- 20:30-21:00 CONCLUSIONS / ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

SUNDAY, FEBRUARY 9
ΚΥΡΙΑΚΗ 9 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2014

07:00 DEPARTURE TO SOFIA / ΑΝΑΧΩΡΗΣΗ ΓΙΑ ΣΟΦΙΑ
Visit at the Exhibition “Leaving a Mark on History. Treasures from Greek Museums” at the Archaeological Museum of Sofia, at St. Sophia’s church with the necropolis of Serdica, and at the cathedral of Alexander Nevsky with the crypt
Επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Σόφιας, όπου φιλοξενείται η έκθεση «Σφραγίζοντας την Ιστορία. Θησαυροί από Ελληνικά Μουσεία», το ναό της Αγίας Σοφίας με τη νεκρόπολη της Σαρδικής, και τον καθεδρικό ναό του Alexander Nevsky με την κρύπτη

MONDAY, FEBRUARY 10
ΔΕΥΤΕΡΑ 10 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2014

07:00 DEPARTURE TO ATHENS / ΑΝΑΧΩΡΗΣΗ ΓΙΑ ΑΘΗΝΑ
Stop to Thessaloniki with visit at the Trigoniu Tower
Στάση στη Θεσσαλονίκη με επίσκεψη στον Πύργο του Τριγωνίου

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

INSTITUTION OF SPONSORSHIP Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΧΟΡΗΓΙΑΣ

FROM ΑΠΟ ΤΗΝ
ANCIENT ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ
TO MODERN ΜΕΧΡΙ
TIMES ΣΗΜΕΡΑ

The stele of sponsors from Aixone 313/2 B.C. (Epigraphic Museum, EM 13262)

Η στήλη των χορηγών από την Αιξωνή, 313/2 π.Χ. (Επιγραφικό Μουσείο, EM 13262)

CONFERENCE PROGRAM ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

THESSALONIKI, FEBRUARY 7-8 2014
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 7-8 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2014

AMPHITHEATRE OF THE MUSEUM OF BYZANTINE CULTURE
ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Scientific Committee	Επιστημονική Επιτροπή
Dr. George Kakavas, <i>Director of the Numismatic Museum and Acting Director of the National Archaeological Museum</i>	Δρ Γ. Κακαβιάς, <i>Διευθυντής του Νομισματικού Μουσείου και Αναπληρωτής Διευθυντής του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου</i>
Professor Panos Dimas, <i>Director of the Norwegian Institute at Athens</i>	Καθ. Π. Δήμας, <i>Διευθυντής του Νορβηγικού Ινστιτούτου Αθηνών</i>
Dr. A. Tsilipakou, <i>Director of the Museum of Byzantine Culture</i>	Δρ Α. Τσιλιπάκου, <i>Διευθύντρια Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού</i>
Organizing & Editorial Committee	Οργανωτική & Εκδοτική Επιτροπή
Professor Panos Dimas, <i>Director of the Norwegian Institute at Athens</i>	Καθ. Π. Δήμας, <i>Διευθυντής του Νορβηγικού Ινστιτούτου Αθηνών</i>
Dr. George Kakavas, <i>Director of the Numismatic Museum and Acting Director of the National Archaeological Museum</i>	Δρ Γ. Κακαβιάς, <i>Διευθυντής του Νομισματικού Μουσείου και Αναπληρωτής Διευθυντής του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου</i>
Dr. Zarko Tankosic, <i>Norwegian Institute at Athens</i>	Δρ Zarko Tankosic, <i>Νορβηγικό Ινστιτούτο Αθηνών</i>
Dr. Fanis Mavridis, <i>archaeologist at the Ministry of Culture and Sports</i>	Δρ Φάνης Μαυρίδης, <i>αρχαιολόγος στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού</i>
Dr. Alexandra Christopoulou, <i>archaeologist in the National Archaeological Museum</i>	Δρ Αλεξάνδρα Χριστοπούλου, <i>αρχαιολόγος στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο</i>
Giorka Nikolaou, <i>historian-numismatist in the Numismatic Museum</i>	Γιόρκα Νικολάου, <i>ιστορικός-νομισματολόγος στο Νομισματικό Μουσείο</i>
Evangelia Tsota, <i>archaeologist in the Numismatic Museum</i>	Ευαγγελία Τσώτα, <i>αρχαιολόγος στο Νομισματικό Μουσείο</i>
Stella Dreni, <i>archaeologist in 3rd Ephorate of Prehistoric and Classical Antiquities</i>	Στέλλα Δρένη, <i>αρχαιολόγος στη Γ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων</i>
Dr. Christina Avronidaki, <i>archaeologist in the National Archaeological Museum</i>	Δρ Χριστίνα Αβρονιδάκη, <i>αρχαιολόγος στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο</i>
Secretarial Support	Γραμματειακή Υποστήριξη
Zarko Tankosic, <i>Norwegian Institute at Athens</i>	Zarko Tankosic, <i>Νορβηγικό Ινστιτούτο Αθηνών</i>
Fanis Mavridis, <i>Ministry of Culture and Sports</i>	Φάνης Μαυρίδης, <i>Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού</i>
Nikos Sougles, <i>Numismatic Museum</i>	Νίκος Σουγλές, <i>Νομισματικό Μουσείο</i>
Popi Spyrou, <i>National Archaeological Museum</i>	Πόπη Σπύρου, <i>Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο</i>

**FRIDAY, FEBRUARY 7
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 7 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2014**

16:30 – 17:00 REGISTRATION / ΕΓΓΡΑΦΗ

17:00 – 17:30 WELCOMING ADDRESSES / ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

His Eminence, Metropolitan Anthimos of Thessaloniki
Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Άνθιμος

Apostolos Tzitzikostas, Governor of Central Macedonia
Περιφερειάρχης Κεντρικής Μακεδονίας Απόστολος Τζιτζικώστας

Yiannis Boutaris, Mayor of Thessaloniki
Δήμαρχος Θεσσαλονίκης Γιάννης Μπουτάρης

Dr Agathoniki Tsilipakou, Director of the Museum of Byzantine Culture
Διευθύντρια Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού Δρ Αγαθονίκη Τσιλιπάκου

Prof. Panos Dimas, Director of the Norwegian Institute at Athens
Διευθυντής Νορβηγικού Ινστιτούτου Αθηνών Καθηγητής Πάνος Δήμας

Dr George Kakavas, Director of the Numismatic Museum and Acting Director of the National Archaeological Museum
Διευθυντής Νομισματικού Μουσείου και Αναπληρωτής Διευθυντής Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου Δρ Γεώργιος Κακαβιάς

**SESSION 1A / ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1Α:
SPONSORSHIP IN ANTIQUITY:** Beginnings of sponsorship. The place of sponsorship in Athenian Democracy (late 6th to late 4th cent. BC)

Η ΧΟΡΗΓΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ: Απαρχές της χορηγίας. Ο θεσμός της χορηγίας στην Αθηναϊκή Δημοκρατία (τέλη 6ου – τέλη 4ου αι. π.Χ.)

Chair/Προεδρείο: Αικατερίνη Ρωμοπούλου, Γεώργιος Κακαβιάς, Αγαθονίκη Τσιλιπάκου, Γιάννης Ξυδόπουλος

17:30–17:50 Ingvar Maehle
Munificence in democratic and oligarchic systems of the ancient world – a comparative approach

17:50-18:10 Ανδρονίκη Μακρή
Η αρχαιολογία του δεσμού της χορηγίας στην Αθήνα των κλασικών χρόνων

18:10-18:30 Ζωή Αγγελίδη
Ο δεσμός της χορηγίας στη δημοκρατική Αθήνα του 5ου και 4ου αιώνα π.Χ.

18:30-18:50 Ergün Lafli
The Institution of Choregos in Classical Athens

18:50-19:00 COFFEE BREAK / ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

**SESSION 1B / ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1Β:
SPONSORSHIP IN ANTIQUITY:** The gradual spread of sponsorship from Athens to Aegina, Thebes, Orchomenos, and other Greek cities on the mainland and in Asia Minor (early 3rd century BC to late 4th cent. AD). Functions of the Athenian Democracy in the institution of voluntary

patronage (clientele) in Roman times (e.g., monuments, worship, Olympic games, etc.). Sponsorship in late Antiquity

Η ΧΟΡΗΓΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ: Η προοδευτική εξάπλωση του θεσμού της χορηγίας από την Αθήνα στην Αίγινα, τη Θήβα, τον Ορχομενό και άλλες ελληνικές πόλεις, καθώς και στα παράλια της Μικράς Ασίας (αρχές 3ου αι. π.Χ. – τέλη 4ου αι. μ.Χ.). Από τις υποχρεωτικές λειτουργίες της Αθηναϊκής Δημοκρατίας στο θεσμό της εθελοντικής Πατρωνίας (Clientela) και κατά τη διάρκεια της Ρωμαιοκρατίας (μνημεία, λατρεία, Ολυμπιακοί Αγώνες κ.α.). Η χορηγία στην ύστερη αρχαιότητα

Chair/Προεδρείο: Ναταλία Πούλου, Αθανασία Υάλτη, Ergün Lafli, Ανδρονίκη Μακρή

19:00-19:20 Όλγα Κυριαζή, Εύη Τσώτα, Ιωάννης Φάππας
Ο δεσμός της χορηγίας στην αρχαία Βοιωτία

19:20-19:40 Στέλλα Δρένη
Η οικονομική και πολιτική εικόνα της πόλης κατά την αρχαιότητα μέσα από τις χορηγίες: Η περίπτωση των Μεγάρων

19:40-20:00 Δημήτρης Σούρλας
Η Χορηγία και τα αγωνιστικά μνημεία κατά την Ελληνιστική και Ρωμαϊκή Εποχή

20:00-20:20 Γιάννης Ξυδόπουλος
Ρωμαίοι και Έλληνες ευεργέτες των πόλεων της Μακεδονίας

20:20-20:40 Παναγιώτα Ασημακοπούλου-Ατζακά
Αφιερωματικές επιγραφές και απεικονίσεις χορηγών στα ψηφιδωτά δάπεδα του ανατολικού κράτους κατά την ύστερη αρχαιότητα

20:40-21:00 Ιωάννης Χουλιάρης
Μια νέα παλαιοχριστιανική θέση στο Δρυμό Βόνιτσας. Οι μαρτυρίες των χορηγικών επιγραφών

21:00-21:20 DISCUSSION / ΣΥΖΗΤΗΣΗ

**SATURDAY, FEBRUARY 8
ΣΑΒΒΑΤΟ, 8 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2014**

09:00-10:00 GUIDED TOUR IN THE MUSEUM OF BYZANTINE CULTURE / ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

**SESSION 2A / ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2Α:
SPONSORSHIP DURING THE MIDDLE AGES:** Sponsors and patrons of the arts and artists in both East and West. Sponsors and donors in Byzantium (early 5th cent. AD to 1453)

Η ΧΟΡΗΓΙΑ ΣΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ: Χορηγοί και πάτρωνες τεχνών και καλλιτεχνών στην Ανατολή και στη Δύση. Χορηγοί και δωρητές στο Βυζάντιο (αρχές 5ου αι. μ.Χ - 1453)

Chair/Προεδρείο: Παναγιώτης Βοκοτόπουλος, Βασίλης Κατσαρός, Παναγιώτα Ασημακοπούλου-Ατζακά, Ναυσικά Πανσελήνου

10:10-10:30 Πηνελόπη Παναγιωτίδου
Αυτοκρατορικές χορηγίες κατά τη περίοδο της Εικονομαχίας: Η περίπτωση του Κωνσταντίνου Ε΄ (741-755) και της Ειρήνης της Αθηνάιας (797-802)

10:30-10:50 Καλλιόπη Μαυρομάτη
Η χορηγία βιβλίων στο Βυζάντιο (9ος - 15ος αι.)

10:50-11:10 Ελισάβετ Χατζηαντωνίου
Η άσκηση φιλανθρωπίας μέσω της ίδρυσης και ενίσχυσης μοναστηριακών και ευαγών ιδρυμάτων. Η μαρτυρία των κτηροτικών Τυπικών και Διαθηκών (11ος-14ος αι.)

11:10-11:30 Ειρήνη Πάνου
Χορηγίες γυναικών σε εκκλησίες της Μακεδονίας κατά τη Μέση και Ύστερη Βυζαντινή περίοδο

11:30-11:40 COFFEE BREAK / ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

**SESSION 2B / ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2Β:
SPONSORSHIP DURING THE MIDDLE AGES:** Sponsors and patrons of the arts and artists in both East and West. Sponsors and donors in Byzantium (early 5th cent. AD to 1453)

Η ΧΟΡΗΓΙΑ ΣΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ: Χορηγοί και πάτρωνες τεχνών και καλλιτεχνών στην Ανατολή και στη Δύση. Χορηγοί και δωρητές στο Βυζάντιο (αρχές 5ου αι. μ.Χ - 1453)

Chair/Προεδρείο: Χαράλαμπος Μπακιρτζής, Χαρά Κωνσταντινίδη, Αντώνης Κωτίδης, Alessandro Angelucci

11:40-12:00 Alessandro Angelucci
Was the Basileus sponsoring a plot? Michael VIII Paleologos and the uprising of the Sicilian Vespers between reality and myth

12:00-12:20 Leonela Fundic
Οι χορηγίες στο μεσαιωνικό Κράτος της Ηπείρου (1204-1318)

12:20-12:40 Αναστάσιος Τάντσης
Η χορηγία στην Παλαιολόγεια Κωνσταντινούπολη: Αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και πολιτική ιδεολογία

12:40-13:00 Αλεξάνδρα Κωσταρελλή
Η χορηγία στη Νάξο. Οι μαρτυρίες των επιγραφών τοιχογραφημένων ναών του 14ου αιώνα

13:00-13:20 DISCUSSION / ΣΥΖΗΤΗΣΗ